

7. Бергаланфи Л. фон. Общая теория систем – обзор систем и результатов / Людвиг фон Бергаланфи // Системные исследования : ежегодник. – М., 1969. – С. 19–24.
8. Философский энциклопедический словарь. – М., Инфра-М, 2005.
9. Бергаланфи Л. фон. История и статус общей теории систем / Людвиг фон Бергаланфи // Системные исследования : ежегодник. – М., – 1972.
10. Додонов А. Г. Живучесть информационных систем / А. Г. Додонов, Д. В. Ландэ. – К. : Наукова думка, 2011. – 256 с.
11. Карнаухов О. В. Забезпечення доведеності вини – конституційний принцип кримінального судочинства / О. В. Карнаухов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 33. – С. 51–58.
12. Карнаухов О. В. Конституційний принцип забезпечення доведеності вини, його зміст / О. В. Карнаухов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – № 36. – С. 30–37.
13. Варава В. В. Концептуальні підходи та шляхи усунення конфлікту слідчої та оперативно-розшукової діяльності / В. В. Варава // Вісник Академії митної справи України. Серія: “Право”. – 2015. – № 1 (14). – С. 122–126.
14. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
15. Ліпинський В. В. Контроль під час провадження у справах про порушення митних правил в органах доходів і зборів України: шляхи вдосконалення / Ліпинський В. В. // Вісник Академії митної справи України. Серія: “Право”. – 2013. – № 2 (11). – С. 50–56.
16. Карнаухов О. В. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень / О. В. Карнаухов // Митна справа : науково-аналітичний журнал. – 2013. – № 1 (85). – Ч. 2, книга 1. – С. 110–115.

УДК 343.851

К. В. Антонов, доктор юридичних наук,
завідувач кафедри кримінально-правових
дисциплін Університету митної справи
та фінансів

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ОПЕРАТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Розглянуто шляхи вдосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочинності з використанням оперативно-технічних засобів, аналіз наявних у наукових працях пропозицій з цього приводу та подання авторських пропозицій.

Ключові слова: організаційно-тактичні форми взаємодії; оперативні підрозділи; правоохоронні органи; оперативно-технічні засоби.

© **К. В. Антонов, 2016**

It was researched the ways of improving the organizational and tactical forms of interaction between operational units of law enforcement agencies in combating crime with the use of operational and technical means are researched, analysis of available scientific studies on the subject of proposals and submitting copyright proposals are given.

Key words: organizational and tactical forms of cooperation; operational departments; law enforcement; operational and technical means.

Постановка проблеми. Правоохоронна складова сектора безпеки спрямована на протидію не тільки загрозам державній безпеці, а також на нейтралізацію загроз кримінального характеру оперативно-розшуковими, розвідувальними та контррозвідувальними заходами.

Проблеми діяльності правоохоронних органів упродовж тривалого часу були предметом уваги науковців. Усі дослідження щодо проблем діяльності оперативних підрозділів цих служб та органів, організації взаємодії оперативних підрозділів під час виконання функцій протидії злочинності умовно можна поділити на три групи:

- 1) загальні дослідження, в яких розглянуто теоретичні засади управління підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність (далі – ОРД);
- 2) дослідження загальних теоретичних, правових та організаційно-тактичних проблем ОРД оперативними підрозділами правоохоронних органів;
- 3) дослідження прикладних проблем координації та взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів щодо використання оперативно-технічних засобів (далі – ОТЗ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перша група досліджень фактично не стосується проблем взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів, вони лише створюють необхідне теоретичне підґрунтя, на основі якого здійснюється друга й третя група прикладних досліджень [1–3].

Значний внесок у розвиток наукового забезпечення діяльності оперативних підрозділів зробили вчені системи МВС, котрі розробляли основи управління діяльністю ОВС, а саме: О. М. Бандурка [4], В. О. Лукашов [5] та ін. Однак жодна з праць означених авторів не стосується проблем взаємодії правоохоронних органів, пов'язаних із використанням ОТЗ.

Більш предметними й наближеними до розкриття проблем взаємодії правоохоронних органів, спрямованими на припинення суспільно небезпечних діянь, кваліфікованих кримінальним законом як злочини, можна вважати дослідження представників оперативно-розшукової науки. За роки незалежності відбувся захист низки докторських дисертацій, автори яких, спираючись на досягнення юридичної науки та суміжних галузей знань, зробили значний внесок у розроблення теоретичного підґрунтя ОРД, поглибили уявлення про ОРД як різновид суспільної діяльності, її соціальну роль, сутність і зміст взаємодії як основного чинника ефективності протидії злочинності [6–13]. Зазначені докторські дисертації та низка наукових праць з теорії ОРД, виданих представниками відомчих науково-дослідних та навчальних закладів МВС України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Державної фіскальної служби України, Державної пенітенціарної служби України, засвідчили, що теорія ОРД вийшла на новий рівень свого розвитку, забезпечує загальну мету існування правоохоронних органів і спецслужб – гарантування національної безпеки та нейтралізацію факторів її загрози.

Мета статті – дослідження шляхів удосконалення організаційно-тактичних форм взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у протидії злочиннос-

ті з використанням ОТЗ, аналіз наявних у наукових працях пропозицій щодо цього та подання авторських пропозицій.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи наведені вище праці, можемо констатувати, що загальна теорія ОРД незмінно поповнюється в міру обґрунтування їх специфічної спрямованості загального розвитку. На цей час фактично виокремилася взаємодія між собою суб'єктів ОРД та навколишнім середовищем, а також сюди можна зарахувати теорію взаємодії суб'єктів ОРД правоохоронних органів щодо вдосконалення використання ОТЗ. Специфікою теорії ОРД є те, що її базис утворюють нагальні потреби практичних підрозділів, на які державою відповідно до чинного законодавства покладено завдання з протидії злочинності. Дослідження у сфері ОРД мають належний ступінь прогностичності. Запорука цього – використання значного емпіричного матеріалу та його наукове опрацювання, а також практика правоохоронної діяльності суб'єктів ОРД. Саме цим більшою чи меншою мірою відзначено праці названих вітчизняних авторів. На тлі означених робіт базуються теоретичні, організаційні й тактичні засади взаємодії оперативних підрозділів під час протидії злочинності та використання ОТЗ в їх числі.

Основні фундаментальні дослідження питань організації й тактики ОРД взагалі та взаємодії оперативних підрозділів зокрема здійснено Д. В. Гребельським [14], А. Г. Лекарем [15], В. О. Лукашовим [5] та іншими вченими. Саме ці дослідники вперше виокремили теоретичні розробки з організації й тактики ОРД в окрему галузь наукового знання. В їхніх працях розроблено загальні засади взаємодії оперативних підрозділів, проте проблеми взаємодії правоохоронних органів під час ОРД із застосуванням ОТЗ, на жаль, не досліджувалися.

Оперативні підрозділи правоохоронних органів та інших установ на різних рівнях повинні здійснювати постійну взаємодію й мають для цього значний позитивний досвід практичної роботи. Але навіть за наявності такого досвіду подальший розвиток взаємодії стримується недостатньою теоретичною розробленістю правових засад, організації й тактики її здійснення. Необхідно зауважити, що у вчених практично немає одностайної позиції з означених вище питань.

Упродовж останнього десятиліття захищено кілька кандидатських дисертацій зі спеціальності “Оперативно-розшукова діяльність” (шифр 21.07.04), де предметом дослідження було вивчення проблем взаємодії оперативних підрозділів.

Так, у дисертації А. А. Глієвого розглянуто загальні засади взаємодії оперативних підрозділів Департаменту пенітенціарної служби України та кримінальної міліції. Дослідник здійснив комплексний аналіз взаємодії кримінальної міліції та оперативних підрозділів органів, що виконують кримінальні покарання, й розробив науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення організації й тактики взаємодії цих оперативних підрозділів. У його дослідженні визначено об'єктивні та суб'єктивні чинники ефективності взаємодії зазначених оперативних підрозділів і кримінальної міліції. Науковець дійшов висновку, що взаємодію оперативно-розшукових підрозділів може бути розглянуто в теоретичному та практичному вимірах: як один із принципів оперативно-розшукового мистецтва (тактичний аспект), та як форму комплексного використання можливостей оперативно-розшукових підрозділів (організаційний аспект) [16].

Дослідник Л. Ф. Гула теж визначив за мету дослідження проблеми взаємодії [17]. У дисертації розглянуто аспекти регулювання та організаційно-тактичні засади взаємодії оперативних підрозділів кримінально-виконавчої системи й органів внутрішніх

справ у боротьбі з організаторами, лідерами і “авторитетами” злочинного середовища щодо попередження й розкриття злочинів. Зазначена дисертація фактично стала розвитком положень дисертації А. А. Глієвого щодо специфіки предмета дослідження й більше була спрямована на взаємодію оперативних підрозділів системи виконання покарань із підрозділами БОЗ у частині боротьби з лідерами та “авторитетами” організованих злочинних угруповань (далі – ОЗУ) [16; 17].

Заслуговує на увагу дисертація В. В. Іванова “Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ і слідчого на досудових стадіях кримінального процесу”. На думку дослідника, взаємодія – це комплексне явище, яке слід розглядати з позицій філософії, права, соціальної психології та управління. У праці визначено, що взаємодія – це певний вид взаємозв’язку суб’єктів, які виконують єдині або взаємопов’язані завдання. Цей взаємозв’язок є діловою співпрацею, що полягає в їхній спільній чи узгодженій діяльності. Таким чином, сенсом взаємодії є взаємозв’язок суб’єктів розкриття та розслідування злочинів [18].

Взаємодію як реалізацію принципу ОРД (“взаємодія з органами управління і населенням”) розглядав у своєму дослідженні В. М. Круглий [19].

Крім того, В. П. Євтушок у кандидатській дисертації в окремому підрозділі “Проблеми взаємодії в оперативно-розшуковій тактиці” приділив увагу взаємодії, де визначив елементи взаємодії та координації ОТЗ на відповідних управлінських рівнях: структурно-функціональному, організаційно-управлінському, організаційно-тактичному та ін. Науковець проаналізував співвідношення категорій “координація” та “взаємодія” як загального й часткового [20, 135–155]. Загальний незначний обсяг підрозділу дозволив досліднику лише в тезовій формі висвітлити бачення взаємодії на рівні форм ОРД без співвідношення її з окремим напрямом протидії злочинності, серед іншого й під час використання ОТЗ.

О. О. Дульський розглядав проблеми взаємодії спецпідрозділів БОЗ МВС України з державними і правоохоронними органами у протидії організованій злочинності з позицій стратегічного, оперативного й тактичного напрямів [21, 12–13].

В. О. Беляєв, досліджуючи проблеми взаємодії підрозділів карного розшуку з іншими оперативними та структурними підрозділами ОВС під час здійснення оперативного пошуку в місцях зі складною оперативною обстановкою, наголошував на відсутності єдиної системи координації пошукової роботи оперативних підрозділів міліції в місцях зі складною оперативною обстановкою. Подолати зазначений недолік, на його думку, можна за рахунок використання найперспективніших форм взаємодії: спільного аналізу результатів оперативного пошуку, оперативної обстановки в криміногенних місцях; спільного планування та здійснення комплексних оперативно-розшукових заходів; обміну інформацією; використання сил і засобів інших суб’єктів ОРД; спільної підготовки та перепідготовки оперативних працівників; обміну сучасними науковими розробками щодо отримання пошукової інформації тощо [22, 100, 184]. Водночас автор не врахував особливості взаємодії інших правоохоронних органів України з оперативними підрозділами.

У часи розбудови незалежної Української держави питаннями, пов’язаними з теоретичним розробленням взаємодії суб’єктів ОРД, останніми роками не напрацьовано єдиної позиції відносно сутності взаємодії взагалі та між оперативними підрозділами правоохоронних органів України щодо використання ОТЗ зокрема.

Зважаючи на те, що науковий плюралізм припускає можливість різних підходів до одних і тих же питань, глибші й спеціалізовані дослідження зазвичай дають можливість зняти переважну більшість наявних протиріч.

Аналіз досліджень, виконаних представниками різних галузей юридичної науки, науковців, що займаються проблемами ОРД, дозволяє констатувати, що *взаємодія – це багатоаспектна діяльність. Її правове регулювання не може бути зараховано до однієї галузі матеріального або процесуального права. Жодним законодавчим актом нині повністю не розкрито правових засад взаємодії правоохоронних органів і не визначено її форми під час протидії злочинності загалом та використання ОТЗ зокрема.*

Зміні такої ситуації, на нашу думку, сприятиме розроблення новітньої редакції Закону України “Про оперативно-розшукову діяльність”, у якому має міститись розділ “Координація та взаємодія під час здійснення ОРД”, де необхідно розкрити завдання, принципи й форми взаємодії всіх суб’єктів ОРД, а також у плані використання ОТЗ.

Стан відомчого нормативного регулювання питань взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів не відповідає вимогам часу: нечітко сформульовано засади й підстави взаємодії; наявні протиріччя нормативних актів чинним законам; не всі форми та напрями взаємодії регламентовано тощо [23]. Сприяти розв’язанню цих проблем може: по-перше, розроблення міжвідомчої настанови “Про організацію взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів щодо порядку застосування оперативно-технічних засобів”; по-друге, проведення наукових досліджень ВНЗ правоохоронних органів на замовлення оперативних підрозділів зазначених органів щодо порядку використання ОТЗ і заходів для отримання доказової інформації.

Як відомо, змістом ОРД є пошук та реалізація інформації з використанням різноманітних сил, засобів та організаційно-тактичних форм. Засіб, що сприяє ОРД, – це взаємодія щодо використання ОТЗ. Вона має спрямовуватись на забезпечення отримання інформації про ознаки діяльності злочинців і ОЗУ та наявність інфраструктури на рівні району, регіону, державному та міждержавному рівнях; про місця зі складною оперативною обстановкою та про інші об’єкти оперативної уваги тощо.

Важливе місце належить інформаційній взаємодії, важливим засобом якої є сучасні інформаційно-технічні засоби. Її вдосконалення та цілеспрямований узгоджений аналітичний пошук ознак злочинності з використанням ОТЗ мають спрямуватись на формування *інтегрованого банку даних оперативної інформації*.

Зрештою, вдосконаленню організації взаємодії правоохоронних органів під час проведення оперативно-розшукових заходів із використанням ОТЗ сприятиме впровадження новітніх форм аналітичного пошуку, а саме:

- пошук інформації через засоби системи Інтернет та використання її як джерела отримання оперативної інформації про правопорушення у сфері нових інформаційних технологій;
- формування правоохоронними органами регіональних банків інформації за напрямками діяльності;
- створення міжвідомчого централізованого інформаційного банку інформації з різних видів правопорушень;
- розроблення та використання новітніх ОТЗ (наприклад, моніторинг телекомунікаційних мереж, огляд або вилучення інформації з віддаленого комп’ютера тощо).

Окремим напрямом удосконалення взаємодії з використанням ОТЗ є розроблення та вдосконалення міжвідомчих нормативних актів щодо здійснення спільних оперативно-технічних заходів у місцях зі складною оперативною обстановкою, проведення спеціальних операцій та оперативних комбінацій. Важливу роль щодо форм взаємодії

як під час пошукової роботи, так і оперативної розробки організаторів та учасників ОЗУ відіграють спільні операції, які проводяться з використанням ОТЗ.

Одним із основних тактичних напрямів спільної діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів є документування протиправної діяльності ОЗУ. Для встановлення всіх осіб, причетних до ОЗУ, необхідно здійснювати моніторинг телекомунікаційних мереж, вивчати та аналізувати телефонні розмови фігурантів і можливість використання ними інших засобів зв'язку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Створенню ефективної системи координації та взаємодії щодо використання ОТЗ у сфері правоохоронної діяльності на всіх рівнях сприятимуть:

1. Загальнодержавні заходи: визначення стратегії та напрямів протидії держави чинникам загрози національній безпеці України засобами ОТЗ; розмежування функцій-завдань усіх правоохоронних органів у справі протидії злочинності; визначення пріоритетних завдань і чітке розмежування функцій протидії злочинності між правоохоронними структурами; ужиття стратегічних заходів щодо вдосконалення методів збору оперативної інформації для виявлення правопорушень, організованих структур злочинних угруповань та їх інфраструктури в різних сферах діяльності, характеру їхньої діяльності, взаємозв'язків між ними; виділення відповідних ресурсів на технічне оснащення правоохоронних органів; чітке розмежування компетенції правоохоронних органів залежно від рівня загрози національній безпеці України.

2. Міжвідомчі заходи: реструктуризація системи оперативних підрозділів правоохоронних органів України з розподілом завдань за тактичним, оперативним та стратегічним рівнями; формування ефективної системи моніторингу та нейтралізації негативних тенденцій у правоохоронній сфері; видання міжвідомчого бюлетеня з проблем використання ОТЗ у діяльності правоохоронних органів України щодо протидії злочинності; систематизація статистичної та аналітичної інформації щодо напрямів використання ОТЗ, причин несвоєчасного, некваліфікованого їх використання або ігнорування умов упровадження результатів використання ОТЗ у кримінальний процес; розроблення типових спільних оперативно-розшукових заходів із використанням ОТЗ; створення спільних міжвідомчих спеціалізованих оперативних груп щодо протидії злочинам за пріоритетними напрямками правоохоронної діяльності; створення міжвідомчих навчальних установ із підготовки та перепідготовки оперативних працівників з урахуванням напрямів підготовки цих ВНЗ; організація базових науково-дослідних установ щодо проблем протидії злочинам засобами ОТЗ за напрямками правоохоронної діяльності; визначення обов'язків ВНЗ щодо підготовки й перепідготовки персоналу для оперативних підрозділів правоохоронних органів та координація наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бажанов М. И. Понятие организованной преступной группы и преступной организации / М. И. Бажанов // Збірник наукових праць Харківського центру вивчення організованої злочинності. – Х., 2000. – Вип. 1. – С. 7–25.
2. Давиденко Л. М. Попередження організованої злочинності органами внутрішніх справ / Л. М. Давиденко // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ : зб. наук. пр. ; гол. ред. В. Л. Регульський. – 2001. – № 2. – С. 61–65.
3. Даньшин И. Н. Профессиональная преступность / И. Н. Даньшин // зб. наук. пр. Харківського центру вивчення організованої злочинності. – Вип. 1. – Х., 2000. – С. 92–119.
4. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення : монографія / О. М. Бандурка. – Х. : Основа, 1996. – 398 с.

5. Лукашов В. А. Сущность и задачи организации оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / В. А. Лукашов. – Омск : ВШМ МВД СССР, 1982. – 36 с.

6. Долженков О.Ф. Теоретичні проблеми становлення політики протидії створенню інфраструктури злочинного світу засобами ОРД ОВС : дис. ... доктора юрид. наук : 21.07.04 / Долженков Олександр Федорович. – Х., 2002. – 445 с.

7. Ященко В. А. Філософсько-правові засади оперативно-розшукової діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.12 “Філософія права” / В. А. Ященко. – К., 2005. – 31 с.

8. Корнієнко М. В. Сучасні засади протидії спеціалізованих підрозділів ОВС організований злочинності : монографія / М. В. Корнієнко. – К. : НАВСУ, 2003. – 676 с.

9. Ортинський В. Л. Теоретичні основи, правові та організаційні проблеми протидії нелегальній економіці засобами оперативно-розшукової діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / В. Л. Ортинський. – Х., 2004. – 36 с.

10. Антонов К. В. Державно-правове забезпечення економічної безпеки України від злочинних посягань: теоретичні і організаційно-тактичні засади діяльності підрозділів ДСБЕЗ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / К. В. Антонов. – К., 2006. – 31 с.

11. Козаченко І. П. Оперативно-розшукова діяльність як державно-правова форма боротьби зі злочинністю (поняття, суть, завдання та підстави) : навч. посібник / Козаченко І. П. – К. : Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 44 с.

12. Орлов Ю. Ю. Застосування оперативної техніки в оперативно-розшуковій діяльності міліції (теоретичні, правові та організаційно-тактичні проблеми) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / Ю. Ю. Орлов. – К., 2008. – 34 с.

13. Хараберюш І. Ф. Використання спеціальної техніки щодо протидії злочинності в Україні: концептуальні підходи та праксеологічне вирішення проблеми : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09 / Хараберюш Іван Федорович. – Донецьк., 2011. – 420 с.

14. Гребельский Д. В. Теоретические основы и организационно-правовые проблемы оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / Гребельский Д. В. – М. : Академия МВД СССР, 1977. – 90 с.

15. Лекарь А. Г. Основы оперативно-розыскной деятельности / А. Г. Лекарь. – М. : ВШ МООП РСФСР, 1966. – 440 с.

16. Лукашов В. А. Сущность и задачи организации оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел / Лукашов В. А. – Омск : ВШМ МВД СССР, 1982 – 36 с.

17. Глієвий А. А. Взаємодія кримінальної міліції та оперативних підрозділів державного департаменту України з питань виконання покарань у боротьбі зі злочинністю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / А. А. Глієвий. – Х., 2003. – 20 с.

18. Гула Л. Ф. Правові і організаційно-тактичні питання взаємодії оперативних підрозділів органів виконання кримінальних покарань (ДДУВП) з органами внутрішніх справ у боротьбі з організаторами, лідерами та “авторитетами” організованих злочинних угруповань щодо попередження та розкриття злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / Л. Ф. Гула. – Львів, 2008. – 20 с.

19. Іванов В. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ і слідчого на досудових стадіях кримінального процесу : автореф. дис. на здобуття наук.

ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.00.06 “Оперативно-розшукова діяльність” / В. В. Іванов. – К., 1998. – 20 с.

20. Круглий В. М. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ з громадянами та використання їх допомоги в оперативно-розшуковій діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / В. М. Круглий. – К. : НАВСУ, 2003. – 20 с.

21. Євтушок В. П. Правові та організаційні засади оперативно-розшукової тактики : дис. ... канд. юрид. наук. : 21.07.04 / Євтушок Володимир Петрович. – К., 1999. – 210 с.

22. Дульський О. О. Організаційно-правові основи діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 “Оперативно-розшукова діяльність” / О. О. Дульський. – К., 2003. – 19 с.

23. Біляєв В. О. Організаційно-тактичні засади оперативного пошуку в місцях зі складною криміногенною (оперативною) обстановкою (за матеріалами діяльності підрозділів карного розшуку МВС України) : дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04 / Біляєв Володимир Олександрович. – Х., 2004. – 234 с.

24. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14 серпня 2012 р. № 700.